مسئوولیت متن و شکل بدوش نویسندهٔ مضمون میباشد، عقیدهٔ نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاین نمی باشد.

اکبر بارکزی

۲۰۲۰/۰۸/۱۵

د ټولنيز اخلاق له نظره د وروستني لويې جرګې پېښو ته یوه کتنه

د مشورتی لویی جرګی په لمړی او دوهمه ورځ باندی ناوړی پیښي تر سره شوي. ټولنيز میدیا د هماغه وخت نه راپدی خوا په همدی پیښي باندی دومره بوختی دي چې اصلی موضوع، یعنی د لویی جرګی پریکړي او په ټولنه او هیواد باندی د دغی پریکړي د اغیزی په برخه کی دومره پاملرنه نشته. حال دا چه سوله زمونږ د هیواد او خلکو د پاره یوه حیاتی موضوع ده. د د غه حالت د رامينځ ته کيدو لامل او تورن کوم کسان دي؟

په محیط کې ځینی کسان وایی، که میرمن بلقیس روشن او غورځنګ سیال آرامه پخپل ځایونو باندی کښینستلی وای، دا حادثي نه پیښیده. لیکن دا خبره د اساسی قانون او د بشری حقونو او د لویی جرګی د اصولو ښخه د ویونکو د ناپوهی یوه روښانه نښه ده. د عنعنوی لویی جرګی د اصلونو او د اساسی قانون د دوهم فصل د موادو پربنسټ میرمن روشن نه یواځی په ولسی جرګه کی د فراه ولایت د استازی په توګه بلکی د افغانستان د یوی تبعی په توګه دا حق درلوده چې د طالب بندیانود خوشی کیدو سره خپل مخالف نظر په ژبه او هم په لیکلی شعارباندی د جرګی ګډونوالو ته څرګنده کړی. دا چې د جرګی نوری غړي د روشن د نظر سره همغږي درلوده او که نه، د دوی کار وه. خو په ډیر تأسف سره باید ووایم چې د افغانستان د سیاسی قشر په کلتور کی د مخالف نظر تحمل لا تر اوسه پوری خپل ځای نده پیدا کړی. په ولسی جرګه کی د ملالی جویا، رمضان بشر دوست او بلقیس روشن سره د ولسی جرګی د اداری مشرتابه او د خلکودځیني استازي چلند، په پارلمان کی دننه دولسواکی او د خلکو د استازي دبیان د آزادی دحق نه د اړوند اداری مشرتابه او مزاحم استازي د ناخبرتیا یوه جوته بلګه ده. ډیر وار پر بشر دوست باندی د ترخه حقیقت د ویلو له امله مکروفون قطع شوی او یا دجلسی نه ایستل شوی ده.

کله چې، د طالبانو د امارت د نسکور کیدو نه وروسته اضطرای لویه جرګه جوړه شوه د فراه د ولایت یوه بله استازې ملالې جویا په جرګه کی د تنظیمونو د مشرانو او قوماندانو پرحضورباندی نیوکه وکړله او په همدی "جرم" د جرګی د مشرصبغت الله مجددی په امر، په زوره د جرګی نه و ایستل شوه. یواځی خارجیان د جرګی نه بهرپدی حرکت باندی اعتراض وکړل. پوښتنه دا ده چې ولی د لویی جرګی ګډونوال چې ځینی یی له اروپا او امریکا نه هم راغلی وه د یوی بلی استازې پرایستلو باندی اعتراض ونکړه؟ آیا هغوی نه پوهیدل چه جویا د بیان د آزادی حق لری اوربښتیا وایی؟ ټول پوهیدل خوځان ساتنه او د ټولنيز اخلاق کمزورتیا د دوی د سکوت لامل وه. د وروستی مشورتی لویی جرګی په اول ورځ، لمړی دِغورځنګ سیال په نامه یو ځوان د انتقاد نه وروسته د جرګی نه بهر ته یوړل شو. خو د هیڅ چا غږ پورته نشو. وروسته میرمن روشن د جرګی د مشر او ولسمشر په مخ کی او د هغوی تر سترګولاندی د سولی د وزارت دیوی کارکوونکې میرمن لخوا ووهل شوه او بیا وروسته ، امنیتی مامورینو لخوا بهر ته بدرګه شوه. دننه د لویی جرګی په تالارکی د یوې میرمن او د پارلمان د یوی وکیلې انسانی کرامت د دولت د یو مامور لخوا تر پښو لاندی شو او د جرګی نه وایستل شوه خو دا پیښي نه ولسمشر ته د اعتراض وړ وه او نه د لويي جرګی مشرعبدالله عبدالله ته او نه هم د ولسی جرګی مشر رحمانی ته چې د خپل همکار نه د دفاع اخلاقی وظیفه درلوده. ګواکی هیڅ خبره نه وی پیښ شوی. انځورونه ښیی چه یواځی یوه سپین ږیری ګډون کوونکی در خپل ځای نه پورته شو چې د یرغلګری ښځی مخنیوی وکړی خو بیرته کښینسته. نور د پاتی ۳۴۵۰ نفرو نه چې پکښی داکتران او کارپوهان هم وه غږ پورته نشو. ولی؟ ځینی ګډونوال وایی د جرګی د نظم د ساتلو په خاطر. خو دا کسان غواړی چې خپل ټولنيزاخلاقی کمزورتیا پدی پلمه پټه کړی. لیکن "د درواغو مزل لنډ ده". همدا کسان دجرګی په دوهمه ورځ، کله چې میرمن اصیلا وردک د خپلی پنځوس کسیزی کمیتی د پریکلی د وړاندی کولو دپاره پر ستیج پورته شوه او تر هر څه نه دمخه د خپلی کمیتی په استازیتوب د میرمن بلقیس روشن سره د سولی د وزارت د مامورینود غیرانسانی چلند د غندلو په لړ کی د متخلف مامورینو د معذرت غوښتنی خبره وکړه، همدا کسانو ته بیا د لویی جرګی نظم ارزښت نه درلوده. په ګډه پر استیج باندی پورته شول. ته به وایی چې د جهاد اکبر وقت ده او هرڅوک غواړی چې غازی شی. د امنیتی مؤظفینو په غوښتنه ډیری کسان د ستیژ نه کته شول خو د دوی ویاند د کندهار نه مولوی ایقاظ او څو تنه نور"غازیان" پاته شول.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راليږلو مخکې په ځير و لولئ

ایقاظ میرمن وردک ته ښکنځل کاوه. میرمن وردک د بی بی سی فارسی د ویبپاڼی سره په مرکه کی وایی: " یک نفر به نام مولوی ایقاظ، نماینده قندهار سر ستیژ آمد و به گوشم گفت که من نماینده طالبان قندهار هستم. حرف های بسیار رکیک و زشت زد که من نمی‌توانم آن ها را به زبان بیاورم. او گفت هرکسی که از بلقیس روشن حمایت می‌کند فاسد و فاحشه است". دلته د قوانینو او مقرراتو نه دمولوی ایقاظ د سرغړوني لیست اوږده ده. د جرګی نظم بلکل له مینځه وړی وه، د اجازی نه پرته پر ستیژ پورته شوی وه، د اصیلا وردک د وینا اخلال کړی وه، نه یواځی میرمن روشن او میرمن وردک ته، په لویه جرګه او د لویی جرګی نه بهرتولی ښځي او نارینه ته فحاشی او ښکنځل کړی وه. خو د امن او نظم ډله ورته یواځی عذر او زاری کول چې د ستیج نه کته شی. ایقاظ لمړی خپل فحاشی پای ته رسوی او ورپسی کته کیږی. د جرګی مشر مجبوریږی چې ستیژ ته راشی. د ښخود کمیټی په غوښتنه د روشن نه معذرت غواړی. خو د مولوی ایقاظ پرفحاشی او د ده د هغه سپکاوی په هکله چې لږ تر لیږه د جرګی ۵۰ ښخینه غړو ته کړی وه، سکوت کوی. ایقاظ بیرته ځی خپل خای کی کینی. امنیتی ډله د ده مزاحم کیږی نه. ځکه چې ایقاظ "دینی عالم" ده. نو په دی جرګه کی د عالم او عامی تر مینځ توپیر موجوده وه. د ایقاظ په شان ملایان په کندهار کی په زرګونه دي، خو بیا هم د جرګی د مشرتابه په نظر د ده فحاشی تخلف نه ارزول کیږی. په داسی حال کی چې بلقیس روشن یواځی د ولسمشرد وینا په وخت کی دغږ پورته کولو او خپل سیاسی موقف د څرګندولو په خاطر د جرګی د مشرتابه لخوا د وهل ټکولو او د جرګی نه د ایستلو وړ ګڼل کیده. دا ده زمونږ د سیاسی قشر اخلاقی کمزورتیا او فئودالی معیارونه. د میرمن وردک یوه بله زړه دردونکی جمله هم د هماغه ځای نه اقتباس کوم: " "هیچ‌کسی، از هیأت مذاکره کننده گرفته تا هیأت اداری جرگه، گروه های امنیتی و محافظان نمایندگان، مانع آقای ایقاظ نشدند و او توانست با استفاده از این پلتفرم به تمام زنان افغانستان توهین کند."

زه چه د اصیلا وردګ دا جمله لولم د خجالت نه مرم. لویه جرګه د افغانستان د ۳۴ ولایتونو د خلکو هینداره ده. آیا د افغانستان د نارینه اوسیدونکي ټولنیز اخلاق تر دی اندازی پوری کمزوره شوی ده چې د زرګونو مذکرګډونوالو په مینځ کی یوه ښاغلی هم پیدا نشوه چې د ښځو نه دفاع وکړی؟ یا لږ تر لږه د ملا ایقاظ پر فحاشی باندی اعتراض وکړی؟ آیا زمونږ پلرونه په مونږ باندی نه شرمیږی کله چې په ویدیوګانو کی ووینی چې پر میرمن روشن او میرمن وردګ باندی ګزارونه کیږی او مونږ بی تفاوته ناست یو؟ په تأسف سره د دی پوښتني ځوابونه هو ده. مونږ خپل پخوانی ټولنیز اخلاق له لاسه ورکړی دی. په هغه انسانی ارزښتونو باندی هم د زړه له کومی اعتقاد نلرو چې د اساسی قانون په دوهم فصل کی درج شوي دي. مونږ یواځی دا هڅه لرو چې د هرموضوع او هر موقعیت نه د خپل شخصی رفاه د پاره ګټه پورته کړو. بی مسؤلیته ننداره چې یو او یواځی د خپل شخصی ګټی د پاره فعال کیږو. د خپل کورکثافات د دی پر ځای چې د کثافاتو ټاکلی صندوق ته واچو پر عام سړک باندی یی پریږدو او انتظار لرو چې د ښاروالی تنظیفات یی بیا تر صندوقه پوری ورسوی . د زورواکي بچیان د کمزوره خلکو مال او ناموس د خپل ځان ګڼي او د قانون د ماتولو نه خوند اخلی، د پولیسو او ترافیکو وهل ټکول د دوی ورځنی کار ده. زمونږتجار د ګمرک د فاسد مامور په مرسته د دولت د مالیی نه غلا، احتکار، د قیمتونو جګول او په خلکوباندی تاریخ تیرشوی خوراکی موادو او د دواګانو خرڅول خپل طبعی حق بولی. زمونږ د پارلمان وکیلان د کمیشن کاری او په دوبی او تاجکستان کی د عیاشی نه پرته بل کار نلری. یواځی که کوم واره داره جلسه وی، پارلمان ته راځی. زمونږ وزیران چې د یو مشرد سهم نه مقرر شوی ده یواځی د هماغه مشرد ګټو او د خپل شخصی ګټو ساتندوی ده. د خلکو او د هیواد نوم یواځی په رسمی لفاظیو کی اخلی. مامورین او لوړ پوری چارواکی یواځی د خپل جیب د ډکولو دپاره کار کوی. مونږځان متمدن انسانان بولو لیکن د ښځو په مقابل کی زمونږنظراو چلند د اوسنې زمانی د اصولو سره په تضاد کی ده او نن سبا وحشت او بربریت ګڼل کیږی. که یوه ښځه د کور نه بهر کار وکړی یا درس ووایی زمونږ د

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de

یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له راالیرلو مخکې په ځیر و لولئ

اخلاقی تورنو او کله هم د مرمیوشکار کیږی. دا یو ټولنیز مشکل ده. زمونږ ټولنه ناروغه ده. څلویښت کاله جنګ او مهاجرتونه او بیا ۱۸ کاله دالرسالاری زمونږ د مسقل فکری او ټولنیز پرمختګ مخه ونیوله. حاکم کلتور اوس ځان ځانی، نور انسانان تر پښی لاندی کول او د زوراکو معافیت ده. د دغه ناروغتیا معالجه زما اوستا په لاس کی ده. هر څوک باید دا ومنی چې ټولنیزاخلاقی کمزورتیا زمونږ واقعیت ده. او هره ورځ کوښښ وکړی چې د سهار نه تر ماښامه پوری د ځان سره، د خپل ښځه او ماشومانو سره، د ټولنی او هیواد سره یوه صادق انسان پاته شی. کیدای شی چې ځینی کسان خپل موجوده وضعی سره مخ ته لاړ شی. لیکن که ډیری کسان په صادقانه ټوګه د ځان د اصلاح د پاره کار وکړی، زمونږ ملت به خپل روغتیا بیرته تر لاسه کړی خپل برخه لیک پخپل لاس واخلی ، او افغانستان د اوسنې مشکلاتو څخه د خلاصون خوا ته به لاړشی.

ومن الله توفیق

د ۱۳۹۹ کال د زمری د میاشتی ۲۵

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکنې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولـئ